

МАМЛАКАТИМИЗДА ЗАМОНАВИЙ ҲАРБИЙ МУТАХАССИСЛАРНИ ТАЙЁРЛАШДА ШАРҚ МАЪРИФАТИДАН ФОЙДАЛАНИШНИНГ АҲАМИЯТИ

Исломжон Юлдашевич Муллажонов

Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлар Академияси мустақил изланувчиси

АННОТАЦИЯ

Мазкур мақолада Шарқ Ренессанси даври олимларининг асарларида илгари сурилган ғоялар ҳозирги даврда ёш офицерларда инновацион онгни шакллантиришнинг назарий асосларини ташкил қилиш каби масалалар келтирилган.

Калит сўзлар: Шарқ Ренессанс, дунёқараш, кадрият, миллий менталитет, жамият, ривожлантириш, шакллантириш, такомиллаштириш.

ABSTRACT

This article presents the ideas put forward in the works of scientists of the Eastern Renaissance, such as the organization of the theoretical basis for the formation of innovative consciousness in young officers today.

Keywords: Eastern Renaissance, worldview, values, national mentality, society, development, formation, improvement.

КИРИШ

Бугунги кунда мамлакатимизда олиб борилаётган ижтимоий-иқтисодий ислохотларнинг янги босқичида жамиятнинг маънавий янгиланиши буюк аждодларимизнинг илмий меросига таянади. Шу нуқтаи назардан Шарқ Ренессанси даври олимларининг асарларида илгари сурилган ғоялар ҳозирги даврда ёш офицерларда инновацион онгни шакллантиришнинг назарий асосларини ташкил қилади.

Зеро, Президентимиз Ш.М.Мирзиёев таъкидлаб ўтганидек: “Ёшларимизга муносиб таълим бериш, уларнинг илм-фанга бўлган интилишларини рўёбга чиқаришимиз керак”[1].

Шу боис, асрлар давомида жаҳон фалсафаси, хусусан Шарқ фалсафаси кадриятлари асосида ёш офицерларда фалсафий мушоҳада, тафаккур этиш кўникмаларини шакллантиришни узлуксиз таълим тизимига киритиш, назаримизда, миллий

менталитетимизнинг миллий тараққиёт ғояси асосида янада юксалтиришга хизмат қилади.

АДАБИЁТЛАР ТАҲЛИЛИ ВА МЕТОДОЛОГИЯ

ЎРТА асрлар шарқ алломалари орасида Абу Наср Форобийнинг давлат ва жамият тараққиёти ҳақидаги қарашлари илмий жамоатчиликнинг эътиборида бўлиб келади.

Буюк аллома Абу Наср Форобийнинг “Ихсо ал Улум” асарида шундай ёзилган: “... Жамоа ҳақидаги билим онгли иш, ҳаракатлар, турмуш йўл-йўриқлари ҳамда одат-малакалар, ахлоқ, характер ва мойиллик хислатларини ўрганеди. Чунки онгли иш ҳаракат ва турмуш йўл-йўриқлари ана шулардан ташкил топади. Жамоа ҳақидаги билим яна шу иш-ҳаракатларнинг қандай мақсадга йўналтирилганини, бу (ахлоқ, малакаларнинг) инсонда қайси тартибда юзага келиши, қандай мавжуд бўлиши, уларни бошқариш ҳамда сақлаб қолиш воситаларини ўрганеди”[2].

Форобий фикрича, ижтимоий такомилга ва умумий бахт-саодатга эришиш илм ва маърифат ёрдамида ҳосил қилинадиган ва эришиладиган юксак интеллектуал ва ахлоқий фазилатларнинг қўлланилиши туфайли амалга оширилади. Бундан ташқари одам жамиятдан, олиб борилаётган сиёсатдан, маънавий, мафкуравий ислоҳотлардан айро яшай олмайди. Биз бугунги кунда кўпроқ “ёшларни янги мафкуравий таҳдидлардан ҳимоя қилишимиз керак”, “уларнинг онги ва қалбида миллий ғояни шакллантиришимиз лозим”, “мафкуравий иммунитетини кучайтиришимиз шарт”, “дунёқарашни ўзгартириш керак” ва шунга ўхшаган иборалар билан бонг урмоқдамиз. Демак, бундай вазиятда ўз кадриятларимизга содиқ қолмоғимиз ва уни ўзимизда ривожлантириб, шакллантириб ҳамда такомиллаштириб боришимиз мақсадга мувофиқ бўлади.

Файласуфнинг давлат бошқарувига янгиликларни жорий этиш ва шу орқали фаровонликни таъминлаш тўғрисидаги фикрлари долзарб аҳамиятга эгадир. “Баъзан раҳбарлар бир шаҳарнинг соҳибкори, шаҳар халқи ҳаётига тегишли ишларда тадбиркор бўладилар. Улар бу йўл-йўриқларни ўтмишда кечган бошлиқлардан ўрганадилар, лекин шу билан бирга, раҳбар келажак учун ўтмишдаги расм-русум, йўл-йўриқларни ислоҳ қилиши лозим ва фойда топса турмуш шароити тақозосига қараб уларни ўзгартиради. Шунингдек, ёмон одатларни ўзида ифодаловчи ўтмишни ҳам ўзгартирмоғи керак. Акс ҳолда ўтмишнинг талабларига риоя

этиб, унинг кайфияти сақланса, турмушда ҳеч қандай енгиллик, ўзгариш ва ўсиш бўлмади”[3].

МУҲОКАМА ВА НАТИЖАЛАР

Давлат ва жамият бошқарувига жорий этилаётган инновациялар мавжуд тизимларнинг самарадорлигини таъминлашга хизмат қилиши зарур ва халқ фаровонлигига йўналтирилган бўлиши мақсадга мувофиқдир. Файласуфнинг фикрларидан маълум бўладики, жамият тараққиётига хизмат қилмайдиган қонун-қоидалардан воз кечиш ва янги бошқарув шакллари жорий этиш ижтимоий тараққиётнинг муҳим омилidir.

Тиббиёт соҳасидаги илмий кашфиётлари ўз даврдан бир неча юз йиллар олдинга ўтиб кетган Абу Али ибн Сино фалсафа фанлари доирасида ҳам йирик илмий асарлар муаллифидир. Олимнинг инсон ҳаётида билимнинг ўрни ва роли, олинган билимларни ижтимоий турмушда қўллаш борасидаги бетакрор фикрлари алоҳида аҳамиятга эга. Файласуфнинг фикрича, инсоннинг маънавий-руҳий олами билиш, билим олиш ва амалий ҳаёт давомида шаклланади. Шу билан бирга ҳаёт билимсиз бўлиши мумкин эмас, билим эса амалиётсиз бефойдадир. Ўзининг билими туфайлигина инсон зоти такомиллашиб боради ва бошқа жонзотлардан устун туради. Инсон билимсиз комилликка етиши мумкин эмас ва доимо билимга интилганларгина бахтли саналади[4].

Буюк саркарда Амир Темур фаолиятини илм-фаннинг давлат бошқарувига, иқтисодий-сиёсий ҳаётга татбиқ этилишининг натижаси сифатида ўрганиш мумкин. Узоқ йиллар мўғуллар зулмига бардош бериб келган халқни озодликка олиб чиқиш ва шу асосда буюк салтанат тузиш учун мутлақо янгича ёндашув талаб қилинар эди. Бу ҳақда файласуф олим Иброҳим Мўминов тарихий манбаларга таяниб шундай ёзади: “Темур хислатларидан бири шу эдики, у бирор масалани ҳал этишдан олдин шу соҳанинг билимдон одамлари, олимлар билан маслаҳатлашар, сўнг конкрет қарор қабул қилар эди”[5]. Давлат бошқаруви, ҳарбий санъат, иқтисодий-ижтимоий ҳаётда мавжуд анъаналар билан бирга янгича ёндашувларнинг ҳам изчиллик билан татбиқ этилиши, қисқа муддатда йирик салтанатнинг вужудга келишига сабаб бўлган омиллардан биридир.

Улуғ бобокалонимиз фалакиётшунос олим ва темурийзода Мирзо Улуғбекнинг ўз даврида илм-фан ривожига улкан ҳисса қўшгани, унинг илмий кашфиётлари қиммати қанчалик юксак эканини тарихнинг ўзи исботлади. Мирзо Улуғбек

илм-фан ютуқларидан давлат бошқарувида фойдалангани ва ўзи ҳам бу жараёнга инновацион янгиликларни киритиб боргани қатор асарларида қайд этилган. Хукмдор сифатида сиёсий жараёнларни баҳолашда янгича ёндашувларга алоҳида эътибор қаратган. “Тўрт улус тарихи» асарида Туминахон ибн Бойсунғурхон подшоҳлиги ҳақида шундай ёзган эди: “Туминахон отаси салтанати тахтига ўлтириб, қонлик тожини кийгандан кейин жаҳонбонлик расму русуми ва тартибларини янгилади. Салтанати ва комронлиги овозаси, сарварлик ва хонлиги бонги оламнинг барча мамлакатларига кетди”[6].

ХУЛОСА

Хулоса ўрнида шуни айтишим мумкинки, Шарқ Ренессанси даври алломаларининг мероси инсоният ижтимоий тараққиётида муҳим аҳамиятга эга. Қомусий алломалар томонидан яратилган илмий асарлар ҳозирги даврда ҳам илмий жамоатчиликнинг эътибор марказида эканлиги, буюк алломаларимизнинг илмий меросига мурожаат этаётгани, аждодларимизнинг номи билан боғлиқ илмий марказлар, мажмуалар, олий ўқув юрлари, ўрта махсус касб-ҳунар таълими муассасалари ва мактаблар ташкил этилаётгани Ўзбекистон ривожланишининг янги босқичида инновацион тараққиётнинг тарихий асосларини мустаҳкамлашга хизмат қилади.

REFERENCES

1. Ш.М.Мирзиёев. 2019 йилда мамлакатимизни ривожлантиришнинг энг муҳим устувор вазифалари тўғрисидаги Ўзбекистон Республикаси Президентининг Парламентга Мурожаатномаси.
2. Форобий, Абу Наср. Рисолалар. Т.: «Фан», 1997. –144б. 131-б.
3. Абу Наср Форобий. Фозил одамлар шаҳри. – Тошкент: Абдулла Қодирий номидаги халқ меъроси нашриёти, 1994. – Б.189-190.
4. Болтабоев М.Н. Абу Али ибн Сина – великий мыслитель, ученый-энциклопедист средневекового востока. – Москва: Сампо, 2002. – С. 355-356.
5. Мўминов И. Амир Темурнинг Ўрта Осиё тарихида тутган ўрни. –Тошкент: Фан, 1993. – Б.22.
6. Мирзо Улуғбек. Тўрт Улус тарихи. Ўзбекистон ФА Мухбир аъзоси Бўрибой Аҳмедовнинг кириш сўзи, изоҳлари ва таҳрири остида. – Тошкент: Чўлпон, 1994. – Б. 46-47.